

Motion till riksdagen 2020/21:734

av Yasmine Eriksson m.fl. (SD)

Ändamålsenlig kemikaliepolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetet med att reglera kemikaliers användning måste präglas av evidensbaserad forskning, rimliga överväganden mellan för- och nackdelar och stora säkerhetsmarginaler vad gäller människors hälsa och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att produkter riktade till barn bör bedömas synnerligen försiktigt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftning kring kemikalier bör präglas av vetenskap, innovationer och ständigt förbättrade kunskaper om kemikaliernas effekt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hanteringen av kemikalier i stor utsträckning kan göras på EU-nivå och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning för att tidigare upptäcka farliga ämnen i produkter och förhindra att de kommer ut på den svenska marknaden och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett proaktivt kunskapslyftarbete om farliga ämnen kopplat till import från företag utanför EU och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skatt på hemelektronik och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om miljöprövning av läkemedel och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förenklad handläggning av nya kemikalier och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sträva efter dämpade kostnader för handläggning av kemikalier för svenska företag och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ömsesidigt erkännande av andra medlemsländers godkännandeprocesser som rör bekämpningsmedel och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skatt på bekämpningsmedel och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverigedemokraterna är ett socialkonservativt parti där försiktighetsprincipen är av grundläggande betydelse. Detta utgör också grunden till partiets kemikaliepolitik. Kemikalier utgör en del av vardagen. Varje dag utsätter människan sig och naturen för kemikalier – naturligt förekommande, extraherade från naturens processer eller industriellt framställda. Detta är ingenting människor i regel tänker på. I många fall är den vardagliga exponeringen inte heller farlig. Begreppet ”giftig” står i stark relation till respektive ämnes koncentration och användningssätt. Kemikalier och deras interaktion kan vara ett komplext område. Även om enskilda kemikalier kan vara ofarliga kan de i kombination med varandra vara ohälsosamma. Effekterna av långvarig exponering kan också vara svåra att överblicka. Det bör i sammanhanget betonas att många i grunden mycket användbara kemikalier blir ohälsosamma om de används på ett felaktigt sätt, varför deras användning av naturliga skäl omgärdas av ett strikt regelverk.

Arbetet med att reglera kemikaliers användning måste präglas av evidensbaserad forskning, rimliga överväganden mellan för- och nackdelar och stora säkerhetsmarginaler avseende människors hälsa. Barn kan av olika skäl vara extra känsliga, varför produkter riktade till barn bör bedömas med stor noggrannhet. Förutom människors hälsa handlar det även om förtroendet för regelverk och myndigheter.

En ”smart” kemikaliepolitik

En övergripande målsättning för svensk kemikaliepolitik bör vägledas av ambitionen att minska exponeringen av farliga och osäkra kemikalier, vilket gäller både människor och naturens ekosystem. Detta bör i möjligaste mån uppnås utan att företag och konsumenter drabbas genom att nyttiga produkter försvinner från marknaden. Dialogen mellan vetenskap, industri och konsumentorganisationer fungerar ofta på ett bra sätt, utan att politiker behöver reglera detaljerna. Vägen framåt bör sålunda vägledas av försiktighet såväl som folkbildning, vetenskap och innovationer samt ständigt förbättrade kunskaper om kemikaliers effekt på levande organismer. Nya smarta kemikalier och smarta användningssätt har potentialen att minska människans negativa påverkan på miljön, samtidigt som moderna, funktionella produkter lanseras på marknaden. Insatser inom forskning och utveckling inom agrokemi och ekotoxikologi bör ha denna målsättning.

Att driva orealistiska och ovetenskapliga målsättningar om att ”avskaffa kemikalier” eller liknande är i sammanhanget att betrakta som kontraproduktivt, i synnerhet om deras enda egentliga effekt är att verksamhet, såsom jordbruk och industri, flyttar från Sverige till andra länder.

Kemikalier på EU-nivå

Kemikaliepolitiken är i dag reglerad på EU-nivå genom Reach (Registration, Evaluation, Authorisation and restriction of Chemicals). Den överstatlighet inom EU som inte behövs för att den inre marknaden ska fungera, den är negativ. Däremot kan hanteringen av kemikalier i stor utsträckning ske på EU-nivå, så att inte enskilda länder får konkurrensfördelar, eller nackdelar, genom avvikande kemikalielagstiftning. Regelverket bör dock ses över så att inte småföretag missgynnas vad gäller fördelning av avgifter.

Tidigare kontroller

Genom EU gäller en kemikalielagstiftning som reglerar försäljning och användning av farliga kemikalier. Kemikalieinspektionen sköter tillsynsarbetet och testar varje år produkter på den svenska marknaden inom olika kategorier och man konstaterar att långt ifrån alla produkter lever upp till ställda krav. En utredning behöver tillsättas för hur de produkter som inte lever upp till ställda krav på kemikalieområdet tidigare ska upptäckas. Detta för att säkerställa att det inte ska förekomma farliga varor på den svenska marknaden initialt.

Handel från företag utanför EU

Internethandeln är utbredd och innebär ett enkelt sätt för konsumenter att införskaffa sig varor och att själv direktimportera från tredjeland. I ett nordiskt tillsynsprojekt lett av Kemikalieinspektionen som presenterades under våren 2020 kunde konstateras att nästan åtta av tio produkter som testades och som var köpta från företag utanför EU innehöll förbjudna ämnen som kan vara skadliga.

Varor som säljs i Sverige och inom EU ska vara säkra att använda och måste följa EU:s kemikalielagstiftning. Men leverantörer utanför EU omfattas inte av dessa lagkrav och kan därmed sälja produkter som är direkt farliga till svenska och europeiska konsumenter. En ökad medvetenhet och ett kunskapslyft behövs för konsumenter genom ett proaktivt arbete från ansvarig myndighet, om de risker som finns med att handla varor från företag utanför EU.

Kemikalieskatter

Grundläggande för ekonomiska styrmedel är att de måste utformas på ett sådant sätt att de medför en tydlig miljönytta och inte på ett orimligt sätt slår mot svenska företag eller svenska konsumenter.

Skatten på hemelektronik är ett exempel på en kemikalieskatt som är svår att motivera utifrån ett miljöperspektiv och fungerar framför allt som en straffskatt på hemelektronik, utan att bidra till att minska förekomsten av farliga kemikalier. Genom denna kemikalieskatt har priserna höjts och konsumenterna vänder sig till billigare aktörer från utlandet, vilket missgynnar svensk konkurrenskraft utan att ge önskad

effekt för miljön. Den nuvarande kemikalieskatten på hemelektronik ska avskaffas. Det behöver utredas hur förekomsten av farliga kemikalier i människans närmiljö kan reduceras genom lagstiftning eller genom teknisk utveckling.

Miljöprövning av läkemedel

Läkemedel utgörs av ämnen som är uppbyggda och designade för att ha biologisk effekt. Som sådana kan de potentiellt ge effekter i naturen när de släpps ut. Många läkemedelssubstanser är så pass stabila att de passerar igenom människokroppen oförändrade eller i en annan biologiskt aktiv form. Läkemedel utvecklas och används i stora mängder. Det gäller inte minst receptfria läkemedel. Stora utsläpp görs av ämnet diklofenak, som ingår i smärtlindrande läkemedel. Även utsläpp av ämnen som ingår i hormonpreparat såsom p-piller är omfattande. Flera skadliga ämnen har påvisats ha negativa effekter på fåglar. Relativt nyligen visade en svensk forskargrupp på stora förekomster i svenska vattendrag. Fynden aktualiserar frågan om huruvida en miljöprövning bör göras i något skede, det bör åtminstone vara aktuellt gällande receptfria läkemedel. Läkemedlens viktigaste funktion, att rädda liv och förbättra människors hälsa, ska givetvis väga tyngst. Givet utvecklingen av utsläpp och risker för miljön måste prövningar övervägas. En sådan prövning skulle kunna påskynda utveckling av medicinskt likvärdiga preparat med lägre miljöeffekter och alternativa behandlingsmetoder. En utredning behöver tillsättas för att se hur en miljöprövning skulle kunna utformas som en del i godkännandeprocessen för läkemedel och som en del i förskrivning av sådana samt vilka konsekvenser som olika regleringsformer kan få.

Kemikalieinspektionen

Kemikalieinspektionens handläggningstider har tidigare varit ett problem och kritik har riktats såväl från branschen som från Justitiekanslern. Åtgärder har vidtagits, vilket av allt att döma har förbättrat situationen. Ansträngningarna bör fortgå så att handläggningen av nya kemikalier förenklas ytterligare till förmån för olika intressen i samhället. Man bör kontinuerligt sträva efter att dämpa kostnaderna för svenska företag, i synnerhet småföretag. Samarbete med andra myndigheter och branschorganisationer bör prioriteras.

Godkännande av bekämpningsmedel

Tillgången på lämpliga växtskyddsmedel är viktigt för att det svenska lantbruket ska kunna bibehållas och utvecklas. Det är av stor vikt att Sverige tillämpar ett ömsesidigt erkännande och accepterar andra EU-länders godkännandeprocesser. Härvidlag måste också svenska myndigheter tillhandahålla information om svenska förhållanden inom ramen för samrådsprocessen.

Handläggningen kring ansökningar bör förenklas avseende godkännande av växtskyddsmedel och myndigheterna bör sträva efter en större harmonisering med övriga EU-länder i fråga om ansökningar om godkännande och dispenser. Det är viktigt att i

detta arbete ha ett brett perspektiv, där hänsyn tas till såväl företagens intressen som de övergripande miljökonsekvenserna av ökad import. Det senare blir resultatet om svenska jordbrukare inte kan konkurrera med aktörer i andra länder.

Skatt på bekämpningsmedel

Användningen av bekämpningsmedel i Sverige styrs av ett omfattande regelverk för godkännande, hantering och miljöövervakning. Bedömningar av bekämpningsmedel och fortsatt breda säkerhetsmarginaler vad gäller miljö och hälsa, är att föredra. Däremot finns ingen anledning att lägga extra skatt på dessa produkter när de väl har godkänts, eftersom detta i praktiken slår direkt mot det svenska jordbrukets konkurrenskraft. Bättre är möjliggörande av alternativ, exempelvis mekanisk bekämpning av ogräs genom sänkt dieselskatt för ökad lönsamhet i jordbruket samt mer tillämpad forskning för nya typer av material. Kemikalieanvändningen kan alltså styras mot minskade nivåer genom att skapa konstruktiva alternativ och genom forskning och utveckling.

Yasmine Eriksson (SD)

Martin Kinnunen (SD)

Runar Filper (SD)

Staffan Eklöf (SD)

Mats Nordberg (SD)